

'Finans piyasalarıyla acil barışa ihtiyaç var'

Türkiye'ye güçlü ve kaliteli yabancı sermaye akışındaki kesintinin sıkıntıları artırdığına işaret eden **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, "kaliteli kanın vücuda girmesini sağlamamız lazım" dedi

Gündem konularını EKONOMİ gazetesine değerlendiren Bahçivan, yüksek enflasyon ve kaynak sorunlarına dikkat çekti. Tasarruf açığı bulunan Türkiye'nin iç kaynaklarla yetinemeyeceğine işaret eden Bahçivan, "Türkiye'nin dünya finans sistemiyle ve finans piyasalarıyla barışık hale gelmesine ve tekrar hak ettiğimiz rasyonel bir ilişkinin başlamasına hepimizin şiddetle ihtiyacı var" değerlendirmesinde bulundu. **MERVE YİĞİTCAN/12**

"BU KADAR YÜKSEK ENFLASYONU HAK ETMEDİK"

- **ENFLASYON:** Kur ve maliyetten dolayı enflasyondan hak etmediğimiz kadar çok muzdarip olduk.
- **DIŞ KAYNAK:** Bir an evvel kaliteli bir (nitelikli dış kaynak) kanın vücuda girmesini sağlamamız lazım.
- **BÜYÜME:** Bugünkü dünya konjonktüründe yüzde 5-5,5 büyüme olumlu ancak sürdürülebilirliği konusunda ciddi kuşularımız var.
- **İÇ-DIŞ TALEP:** Maliyet artışları

2022'de ihracat artışına etkide bulundu. Bu yıl hem pazar daralıyor hem de birim fiyatlar düşüyor. Belli ki seçime giderken, ihracattaki kaybı iç piyasa tarafında desteklemeye çalışan bir politika anlayışı olacak.

■ **NİTELİKLİ İŞGÜCÜ:** Dünya standartlarında iş yaparsak; rakiplerimizin eşdeğer ücretine yaklaşmadığımız takdirde çalışanlarımızı burada tutmak çok zor, tutsak da mutlu tutmak çok zor.

ISO BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN'DAN EKONOMİ GAZETESİNE ÇARPICI AÇIKLAMALAR

Türkiye'nin yeniden kaliteli bir dış kaynağa kavuşması lazım

MERVE YİĞİTÇAN / İSTANBUL

İstanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, yılın ilk raporlarını EKONOMİ gazetesine verirken, güncel ekonomi gelişmelerle ilişkin önemli açıklamalarda bulundu. Nasil Bir EKONOMİ Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Gülüdağ, Nasil Bir EKONOMİ Genel Koordinatörü Vahap Munyar ve Nasil Bir EKONOMİ Yayın Kurulu Başkanı Şeref Öğüz'u, ISO'nun Beyoğlu'ndaki genel merkezinde ağırlayan Bahçivan, enflasyondan büyüme, ihracattaki gelişmelerden aşırı ücretlere kadar birçok konuda kritik mesajlar verdi. 2020, 2021 ve 2022 yıllarında dünyada öngörü kelimesinin, ekonomik ve sosyal anlamda varlığının ne kadar kıymetli olduğunu öğrendiğini söyleyen Bahçivan, "2020 ve 2021 yıllarında dünyada en çok kullanılan tabir Covid ve pandemi iken, 2022'de enflasyon oldu. Bu durum Türkiye için de geçerli. Covid'i çözmek ve önlemek için o gün alınan tedbirler, 2022'de karışıma enflasyon belası olarak döndü" dedi. Enflasyonun da Covid kadar tehlikeli olduğunu vurgulayan Bahçivan, 2022'de enflasyona karşı kullanılan tabirlerin ve tedbirlerin, geçmişe göre çok daha sert olduğunu işaret ederek, "Nasil ki hayatımızda Covid'in çıkması gerekiyorsa, enflasyonun da çıkması gerekiyor" diye konuştu. Enflasyonun sadece ekonomik bir konu olmadığını, aynı zamanda sosyolojik ve psikolojik boyutları olduğunu da işaret eden **ISO Başkanı**, enflasyonun bireylerden kurumlara, politikacılardan devletlere kadar herkesin hayatında etki ve hasar bırakacak önemde olduğunu kaydetti.

"Enflasyon Covid kadar tehlikeli"

"Tüm dünya enflasyondan nasibini almışken, biz de eksik kalmadık, fazlasıyla nasibimizi aldık" diyen Bahçivan, şöyle devam etti: "Hatta hak etmediğimiz kadar çok müzdarık olduk. Uzun yıllar sonra enflasyon çok güçlü rakamlarla tekrar hayatımıza girdi. Çift haneli rakamları bırakan, üretici rakamlarında üç haneli bile gördük. Net bir gerekçe var ki Türkiye'deki enflasyonun en önemli temel sebebi devalüasyondan, kurdan kaynaklanan etki. Geçmiş yıllarda da daha çok talep enflasyonu yaşamışsın Türkiye, bu seferki daha çok maliyet enflasyonu. Tabii Türkiye'de ve ekonomiyi yönetenimizde belli belli bir süre enflasyonun göz ardı edilmiş dair bir algı doğmuştu. Ancak son aylarda görüyoruz ki artık enflasyon ekonomiyi yönetiminin de, sayısının de, Cumhuriyet'inin de söylemlerinde net bir şekilde mücadele edilmesi ve hayatımızdan çıkması gereken bir konu haline gelmiş görüyoruz. Demek ki bu enflasyonla yaşamayacağı, enflasyonla mücadele edileceği ve tekrar Türkiye'yi dünyaya beraber makul bir enflasyon seviyesine getirme noktasında ortak bir akıl çıkıyor vaziyette. 2022'nin bence manşeti büyüme ve 2023'e gi-

ENFLASYONA MÜCADELENİN METODOLOJİSİ ÖNEMLİ

"Enflasyonla mücadele yöntemlerinden hangi silah, hangi araçları kullanacağız ve bunlar hakikaten kalıcı anlamda bir netice verecek mi, bunu zaman gösterecek."

■ Türkiye'nin son dönemlerde kendi kaynaklarıyla iç içe kaldığına işaret eden **ISO Başkanı Bahçivan**, tekrar kaliteli bir dış kaynağa kavuşulması gerektiğini vurgulayarak, "Türkiye'ye ne yazık ki güçlü ve kaliteli bir dış kaynak akışı yok" değerlendirmesini yaptı.

"EKONOMİ gazetesinin yeni hikayesinde yolu açık"

İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Nasil Bir Ekonomi Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Gülüdağ, muhabirimiz Merve Yiğitçan, Genel Koordinatörümüz Vahap Munyar ve Yayın Kurulu Başkanımız Şeref Öğüz'u, ISO'nun Beyoğlu'ndaki genel merkezinde ağırladı. Bahçivan, 21 Kasım'da yayın hayatına başlayan

Ekonomi gazetesinin başkanı olacağına inandığını belirterek şunları söyledi: "Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da hem şahsen ben **İstanbul Sanayi Odası** olarak iç ortaklarımızdan bir tanesi olarak görüldüğümüz, medyadaki en önemli sesimiz olarak görüldüğümüz bu grubun kıymetli dostları beraber yeni hikayesinde de inşallah yolu açık..."

Gazetelerin Türkiye ekonomisinde çok önemli ve değerli olduğunu içten duygularla söylemek istiyorum. Bizi güne ne kadar doğru yanıtarak başarısız bizim de o günkü motivasyonumuz o kadar yüksek oluyor. Yıllardan beri süren bu çizgi inşallah önümüzdeki yıllarda da yeni arkadaşlarla, yeni gençlerle artarak devam edecek."

rımızla iç içe kalıyor olmamız. Yani Türkiye'ye ne yazık ki güçlü bir dış kaynak akışı yok. Güçlü ve kaliteli bir yabancı sermaye akışı yok. Bu da bizi sıkıştırıyor. İhracatçının getirilen dövizlerini üzerinden ya da içerideki mevduat üzerinden bir döviz kaynağı oluşturulmaya çalışılıyor... Bu yönde her yeni çıkan düzenleme de telaş yaratıyor. Ancak bizim için bence bir an evvel kaliteli bir kanun vücuda girmesini sağlamamız lazım. Bunu yılın ikinci yarısında başarabilirsek, 2023'te geçen 2 yıldan farklı bir tablo ortaya koyabiliriz. Türkiye'nin dünya finans sisteminde, finans piyasalarıyla tekrar barışık hale gelmesine ve tekrar hak ettiğimiz rasyonel bir ilişkinin başlamasına hepimizin şiddetle ihtiyacı var. Hedifleri olan bir Türkiye'nin, yani nitelikli bir büyüme gayretinde olan bir Türkiye'nin bu kaynakları kullanmaması fırsatları tıpkı tepmek olur" ifadelerini kullandı.

"Düşük navlun avantajı değilmiş"

Pandemi döneminde yükselen navlun fiyatlarını hatırlatan Bahçivan, "Biz aslında bu navlun sorununu ihracatçıdan fazla negatif görüyorduk ama gözüktüğü ki yüksek navlun fiyatları bizim lehimize. Yani keşke 20 bin dolar değil de 50 bin dolar olsa navlun fiyatları. Çünkü net bir şekilde görüyoruz ki, Türkiye'nin o navlundan kaynaklanan lojistik maliyet avantajı bizim için ihracat piyasalarındaki olumlu bir katkıydı. Yani şimdi ihracatın o tarafında da bir rekabet başlarsa o da özellikle hem bizim için ithalat dezavantajı getirilebilir hem de ihracatta rekabetimizi daha da zorlaştırabilir" şeklinde konuştu.

"İhracatta bu dönem kârdan ziyade ar dönemini olacak"

İhracatta yaşanan gelişmeleri de değerlendiren Bahçivan, geçen yılki ihracat rakamlarına birim fiyatların yüksek olmasının da pozitif etkisi olduğunu hatırlattı. "Satışın her malın maliyetinden fiyatı yüksek olunca, satışın ürünü de haliyle bu maliyet nedeniyle yüksek oluyor" diyen Bahçivan, ihracat pazarlarımızda yaşanan durgunluğa işaret ederek, şöyle devam etti: "İhracattaki kitlesel rakamların ne kadarını bu yıl bulabiliriz? Hem pazar daralıyor hem de birim fiyatlar düşüyor. Yani o tarafıyla baktığımızda büyümenin ihracat ve sanayiden gelen payının 2023'te en azından 2022'nin altında kalacağına öngörüyoruz ki çeyrek için söyleyebiliriz. İhracatta bu dönem kârdan ziyade ar dönemine geçiyor olabiliriz. Ama iç piyasa yine bir şekilde ayakta tutulmaya çalışılacak gibi. Bunu hem aşırı ücret

ve EYT için alınan kararlarda hem de açıklanan kredi paketleriyle görüyoruz. Belli ki seçime giderken, ihracattaki kayıtlı iç piyasa tarafında desteklenmeye çalışılan bir politika anlayışı olacak. Talep tarafında olacak olan bu arzu ve istek enflasyon mücadelesinde inşallah hedeflerimizi çok fazla zorlamaz."

"Umarım düşük kur ihtalati artmaz"
İhracatçıların son zamanlarda sık sık gündemine getirdiği baskılanan kur tartışmaları üzerine Bahçivan, "Enflasyondaki kurun etkisi ve kurun olumsuz etkisi artık o kadar net anlaşılmsı vaziyette ki kur üzerindeki baskı çok net bir şekilde seçime kadar devam edecek. Bu ihracat için önemli bir defacto ama umarım ihtalati artmaz. Özellikle dünyada bazı ürünlerin fiyatı düşüş trendine girmişken" dedi.

"Birçok şirkete değil yıllık, aylık bütçelerin bile bir anlamı kalmıyor"

Son 3 yılın öngörünün ne kadar kıymetli olduğunu hatırlattığını kaydeden Bahçivan, birçok konuda öngörü yeteneği ve öngörülerine ilişkin zorlukları fazlasıyla hakim olduğunu dikkat çekti. Bahçivan, "Yeni ben 2023'te de geçen son üç sene gibi bu konusunu önemli olduğunu düşünüyorum. Yapılan her öngörü bir süre sonra çöpe gidiyor maalesef. Yani artık yıllık bütçe değil, aylık bütçelerin bile bir anlamı kalmıyor birçok şirkette" dedi. Yabancı sermayeli şirketlerin şu anda Türkiye ile ilgili en önemli sorunlarının da bu olduğunu aktaran Bahçivan, "Uzun vadeli bütçe yapmak zorundalar ama yıl boyu bunların altında eziliyor. Yani belli de bizim bu zorluklara karşı en önemli başarmız öyle bütçeye filan inen bir toplumdur. Her hafta bütçe yapıyoruz. Maliyetler, pazar koşulları sürekli değişiyor..." diye konuştu.

"Türkiye işgücünde hedef ülke"

Çalışan huzurlu, mutlu ve bütçesizliği ilgilili kafasının rahat olmasını isteyen için en önemli değer olduğunu altın çizdi Bahçivan, bunun sağlanmadığı ortada bedelinin bir şekilde kaliteden ve verimlilikten çıktığını kaydedti. Aşırı ücretteki artışın sadece aşırı ücret artışı olmadığını, bir baz ücret artış olduğunu da getiren Bahçivan, "Yani aşırı ücrette vermiş olduğumuz artış diğer tüm çalışanlarımızdan da ücret marjı olarak gölgeledi. Birçok şirket de buna uyuyor. Belli üç beş puan altında kalıyor veya ama uyuşuyor" dedi. Bugünlerde beşerlikte olduğu, orta boy mavi yakağın da bile Türkiye'nin dünyamızda belli işgücü pazarlarında bir hedef ülke haline geldiğini kaydeden Bahçivan, "Sadece beyaz yakalı insanlarımız değil, operatör buoyunda ya da usta buoyunda da belli ücretlerin karşılığını almamız gerekiyor. Bizim için en önemlisi de, bir taraftan hakikaten işsizlik gerçeği var ama bir taraftan da yetişmiş işgücümüzün yurt dışı tarafına gittiğini görüyoruz. Dolayısıyla bizim üretim ve hizmet sektörlerindeki bu hayatı korumamız açısından da ücretler noktasında dünya gereklerine yakın hareket etmemiz gerekiyor" dedi.

"Nitelikli ücret olmasını şart"

Nitelikli korumak için nitelikli bir ücretin olmasını gerektiğini vurgulayan Bahçivan, "Artık dünya rekabetiye boş başacaksa, dünya standartlarında iş yapacaksa, rakiplerimizin eşdeğeri haline yaklaşılmadığı takdirde çalışanlarımızı burada tutmak çok zor, tutsak da mutlu tutmak çok zor" diye konuştu. Bahçivan, düşük ücrette dayalı bir rekabet anlayışını Türkiye'yi öngörümlerimizde de dikkatli olarak karşılamamız gerektiğini de belirtti.

"Bu kararlar kolay kolay bulunamayabilir"

Piyasadaki kararları bir zaman abartıldığını da getiren Bahçivan, "Bazı arkadaşlarımız bu karar oluyun gereğinden fazla büyüttüler. Tabii ki herkesin kazanması güzel ama belli dönemlerde gereğinden fazla kazanan kararları abartmamız yanlış olduğunu böyle dönemler gösteriyor. Yani o yaşanan kararların asla bir birçok sektörde kolay kolay bulunamayacağını düşünüyorum" dedi.

renken de dünyada ve Türkiye'de hala bu konut tam çözülmüş değil."

"2023'te potansiyelim yüksek"

2023 yılını için "temkinli iyimserlik" vurgusunu tekrarlayan Bahçivan, önümüzdeki süreçte Türkiye çok da zorlanmayan birçok çözümleri yeni hikâyeler yazabileceği bir potansiyel güce sahip. İnsanımızda da bu var, müteşebbisimizde de... Bunların da ben çok uzak olmadığını düşünüyorum. Enerji kaynaklarımızla ilgili gelişmeler, savunma sanayisindeki gelişmeler heyecan verici. Şimdi niye tarımda da bu olmasın? Dişardan gelecek olan kaliteli kaynakla bir yatırım hamlesinin başlıyor olması bambaşka bir havaya dönüştürebilir. Ben açıkçası Cumhuriyet'in

100'üncü yılının bu dönüşüm için bir fırsat dönemi olduğuna inanıyorum" ifadelerini kullandı.

"Mottomuz hep 'finansal istikrar' oldu"

ISO yönetiminin devraldıklarından bu yana mottolarının hep "finansal istikrar" olduğunu altını çizdi Bahçivan, "Ne mutlu ki bunu her zaman söylemişiz. Görüyoruz ki şimdi finansal istikrarı kaybettiklerimiz zaman, fiyat istikrarını da kaybediyoruz. O da zaten enflasyon olarak hayatımıza geliyor. Fiyat istikrarlığı demek fiyat yapamamak demek, öngörülebilirlik demek. Maalesef finansal istikrar noktasında ölüyü istikrarsızlığa doğru ne yazık ki biraz fazla kaçtık. Daha makul seviyelerde götürebilirdik. Yüzde 80'lerden 60'lara düşerken yaşadığımız belki 40'tan 25'e düşerken yaşadığımız" ifadelerini kullandı. 2023'te de yine en temel sorun şu an için enflasyon olarak görüldüğünü de getiren Bahçivan, düşme trendinin kesiksiz ve istikrarlı bir şekilde devam etmesi konusunda kimsenin konsantrasyonunu bozmayacağını düşündüğünü aktardı. "Ancak enflasyonla mücadelede metodolojisi ne olacak?" diye soran Bahçivan, "Enflasyonla mücadele yöntemlerinden hangi silah, hangi araçları kullanacağız ve bunlar hakikaten kalıcı anlamda bir netice verecek mi, bunu za-

man gösterecek. Onun için de biraz zamanla ihtiyaç var" dedi.

"Büyümenin sürdürülebilirliği kuşku"

Geçen yılın ilk aylarında her kesimde enflasyon pahasına bir büyüme daha fazla heveslendiğini dile getiren Bahçivan, Türkiye'nin 2022 yılının yüzde 5'er civarında bir büyüme ile kapatacağını hatırlatarak, "Ama bizim tabii dikkat etmemiz gereken olay sağlıklı, kaliteli ve nitelikli bir büyüme oranı yakalayabilmektir. PMI tablolarına baktığımız zaman görüyoruz ki **sanayi** tarafında bir ivme kaybı başlamış vaziyette. Bu da büyümenin üretimden son dönemlerde almış olduğu güçlü payın beş altı aydan beri hafiften gerilemeye başladığını gösteriyor. Ama yine de dünyada büyümesine bir dönemde yüzde 5-5,5 büyüme piyasasının hareketli olduğunu bir göstergesi. Perakende tarafında da üretim tarafında da... Ama 2023'te bunun ne kadar devam ettirebileceği, özellikle ihracata da yine tarafta bunu ne kadar görebileceğimizi noktasında hepimizin ciddi anlamda kuşku var" ifadelerini kullandı.

"Kendi kaynaklarımızda çok iç içe kalıyoruz"

Türkiye'nin başarılması gereken en önemli konunun tekrar kaliteli bir dış kaynağa kavuşması olduğunu vurgulayan Bahçivan, "Temel sorunumuz kendi kaynakla-